

การทำแผนประทุษกรรมและการแกลงข่าวสื่อมวลชน

เดโช สมศรีธนาเดช*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์**

บทคัดย่อ

การละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาโดยการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและแกลงข่าวต่อสื่อมวลชนนับเป็นปัญหาสำคัญและค่อนข้างจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในยุคข่าวสารไร้พรมแดน โดยได้มีการรวบรวมสถิติการเสนอข่าว การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงที่เจ้าหน้าที่ของรัฐนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน

จากปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและแกลงข่าวต่อสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้ พบว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมชั้นสอบสวนให้เห็นเป็นประจำทางหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์ในประเทศไทย โดยล่าสุดได้มีการฟ้องร้องให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติชดเชยค่าเสียหายในทางละเมิดเป็นเงิน 30 ล้านบาท โดยได้ปรากฏข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาว่าเป็นการจับผู้ต้องหาผิดตัวและมีการแกลงข่าว ทำให้โจทก์เสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งประเทศไทยมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่ไม่ถูกระงับโดยละเมิดสิทธิมนุษยชนในส่วนของการทำงานแผนประทุษกรรมและแกลงข่าวไว้แล้ว เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 (ปรับปรุงล่าสุด 11 ก.พ. 2551) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 รวมทั้งระเบียบ, คำสั่งของสำนักงานตำรวจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ในทางปฏิบัติยังมิได้มีการนำแนวทางตามบทบัญญัติหรือกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาอย่างจริงจัง

ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะขอบเขตที่เหมาะสมระหว่างอำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวนกับสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารคดีอาญาของประชาชนและสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและระเบียบหรือคำสั่งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความสมดุลในกระบวนการชั้นสอบสวนกับประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวคดีอาญาเพื่อเป็นการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและยังเป็นการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลกับสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อ

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ถูกกล่าวหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกระบวนการยุติธรรมตลอดจนขอบเขตของสื่อมวลชน และชี้ให้เห็นถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

1. บทนำ

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน เป็นผลมาจากคำรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา ซึ่งตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 132 ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนรวบรวมทุกชนิดเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงและพิสูจน์ความผิด ประกอบกับระเบียบและคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางแนวทางการสอบสวนในเรื่องการนำตัวผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ถือปฏิบัติกันเรื่อยมา ส่วนการแถลงข่าวเพื่อการรับรู้ข้อมูลของสาธารณชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56 ระบุว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยของประชาชน หรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ” การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากจนเกินขอบเขตที่เหมาะสม เป็นเหตุให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นไปกระทบสิทธิของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีอาญา ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจึงต้องคำนึงถึงมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและหลักสิทธิมนุษยชนของผู้นั้นด้วย

1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเผยแพร่การกระทำความผิดต่อสาธารณชน

1.1.1 ทฤษฎีทางอาชญาวิทยาในการลงโทษเพื่อยับยั้งหรือป้องกัน

การบังคับโทษในประเทศไทยถูกใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกับผู้กระทำความผิดในขั้นสุดท้ายของกระบวนการยุติธรรมโดยมีเป้าหมายในการควบคุมผู้กระทำความผิดไว้ตามคำพิพากษาของศาล เพื่อแก้ไขและปรับปรุงผู้กระทำความผิดให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่ดีเสียใหม่ จนสามารถกลับเข้าสู่สังคมและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างปกติสุข ไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก แต่ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาระหว่างการขั้นตอนการสอบสวน การแถลงข่าวเปิดเผยการกระทำความผิดของผู้ต้องหาก็นับเป็นการบังคับโทษเพื่อเป็นการป้องกันหรือยับยั้งไม่ให้เกิดผู้อื่นกระทำความผิดตามด้วย

1.1.2 สิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามหลักกฎหมาย

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56 ระบุถึงสิทธิที่ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐได้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มีการนำผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

2) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9 ซึ่งมีสาระสำคัญว่าหน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีข้อมูลข่าวสารของราชการไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 จะให้สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนไว้ แต่กฎหมายก็ยังคงมีหลักเพื่อคุ้มครองสิทธิสิทธิความเป็นส่วนตัวในเชิงข้อมูลของบุคคลไว้

1) ตามปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 12 “บุคคลใด ๆ จะถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัวในเคหสถานหรือในการสื่อสารหรือจะถูกกลบหลู่ในเกียรติยศ และชื่อเสียงมิได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายต่อการแทรกแซงหรือ การกลบหลู่ดังกล่าว”

2) ตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครองการกล่าวหรือ ไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน”

1.2 การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในชั้นสอบสวน

1.2.1 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

ตามปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Right) ข้อ 11 (1) กำหนดว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายโดยกระบวนการพิจารณาตัดสินซึ่งกระทำโดยเปิดเผย และผู้ถูกกล่าวหาได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งหมดในการต่อสู้คดี”

1.2.2 สิทธิและสถานะของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่เป็นมนุษย์

มนุษย์ทุกคนมีเกียรติ เกียรติของมนุษย์ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอาญาด้วย ถึงแม้ว่ามนุษย์บางคนจะบังเอิญตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาแต่เขาก็ยังคงเป็นผู้ทรงเกียรติอยู่ นั่นเอง มิใช่ว่าจะตกเป็นผู้ที่ปราศจากเกียรติเพราะเหตุถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำผิดทางอาญา

1.2.3 สิทธิที่จะเป็นประธานแห่งคดี

แนวคิดพื้นฐานในการยกฐานะของผู้ต้องหาจากกรรมคดี หรือ วัตถุแห่งคดี ในระบบไต่สวนมาเป็นประธานแห่งคดี ในระบบกล่าวหา เพื่อให้เกิดความเท่าเทียม และเที่ยงธรรมแก่ผู้ต้องหา เพราะผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริง

1.2.4 สิทธิที่จะไม่ถูกประจานหรือหยามเกียรติ

ปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 5 กำหนดว่า “บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงโทษที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้” ตามปณิญาสากล ต้องห้ามมิให้มีการกระทำในลักษณะเป็นการหยามเกียรติ ดังนั้นการประจาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการหยามเกียรติ ย่อมทำให้มิได้เช่นเดียวกัน

1.2.5 สิทธิที่จะไม่ถูกระงับโดยปราศจากอำนาจ

จากบทบัญญัติดังกล่าว แสดงว่า หลักกฎหมายใดที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะละเมิดมิได้เว้นแต่มีกฎหมายให้อำนาจ ซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจนั้นจะต้องบัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ อันเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในการบัญญัติกฎหมายเท่านั้น

1.2.6 สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่ยุติธรรมและปราศจากอคติ

การใช้ดุลพินิจในการพิจารณาที่ยุติธรรมและปราศจากอคติ ก็ต่อเมื่อมีข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่กระทำผิดอย่างถูกต้องและครบถ้วนซึ่งข้อมูลเหล่านี้มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเห็นว่าไม่มีความสำคัญกับคดีที่ผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด โดยจะสนใจแต่เพียงว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ และมีพยานหลักฐานพอที่จะลงโทษผู้ต้องหาได้หรือไม่เท่านั้น

1.2.7 สิทธิการกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำผิด

การดำเนินคดีอาญาที่ทำให้บุคคลไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อีกเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง และเป็นอุปสรรคต่อการป้องกันอาชญากรรมเป็นไปเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดอันเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้ที่ได้กระทำความผิดมาแล้วกลับไปกระทำซ้ำ

1.3 การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน

การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ หรือที่เรียกกันว่า “การทำแผน” หรือ “การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ” หรือ “แผนประทุษกรรม” ถือเป็นหลักปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เชื่อว่ามีสำคัญและมีส่วนช่วยในการค้นหาความจริงในขั้นตอนการสอบสวนการบันทึกแผนประทุษกรรมอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132(1) ในรูปของบันทึกรายละเอียดที่ทำให้คดีกระจ่างขึ้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจนำผู้ต้องหาไปแสดงท่าทางการกระทำความผิดทุกขั้นตอนต่อหน้าสาธารณชนได้

1.4 หลักประกันสิทธิผู้ต้องหาในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนของกฎหมายต่างประเทศ

1.4.1 สหรัฐอเมริกา

1) รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 (Fifth Amendment) ในประเทศสหรัฐอเมริกา สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีโดยเที่ยงธรรม ปราศจากอคติและความลำเอียงถือเป็นหลักการสูงสุดในการดำเนินคดี

2) แนวปฏิบัติในการให้ข่าวคดีอาญา

ABA Standards relating to fair trial and free press ได้วางหลักเกณฑ์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ (Law enforcement officers) ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการให้ข่าวคดีอาญา โดยวางหลักว่านับแต่เวลาจับกุม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่ให้ข่าวแก่สื่อมวลชน

3) The Freedom of Information Act 1966 ได้กำหนดหลักการไว้ว่า เอกสารต่าง ๆ ต้องเปิดเผย เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้น เช่น สิทธิส่วนบุคคล และ บันทึกการสอบสวน ซึ่งก็สอดคล้องกับการห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพใน สถานที่เกิดเหตุ ออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน

1.4.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

รัฐธรรมนูญสหพันธ์รัฐเยอรมนี มาตรา 1(1) ได้บัญญัติรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวง กล่าวคือ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่อาจ ถูกล่วงละเมิดได้ อำนาจอรัฐทั้งหลายผูกพันที่จะให้ความเคารพและให้ความคุ้มครองต่อศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์” ซึ่งการจำกัดสิทธิดังกล่าว จะกระทำได้ก็แต่อาศัยอำนาจแห่งกฎหมาย และ ยังระบุว่าในกรณีที่หน่วยงานราชการละเมิดสิทธิของบุคคล บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องร้องต่อศาล ยุติธรรมได้

อัยการสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนฟ้องร้อง ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน มาตรา 152 วรรคสอง ได้บัญญัติเป็นหลักปฏิบัติว่า “ถ้ากฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น พนักงานอัยการมีหน้าที่ต้องสอบสวนดำเนินคดีกับการกระทำอันเป็นความผิดอาญาที่สามารถ ดำเนินการได้ทุกเรื่อง เมื่อปรากฏว่าในกรณีนั้นมีสิ่งสนับสนุนให้เชื่อได้ในทางข้อเท็จจริงที่ เพียงพอ” ในชั้นสอบสวนในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดไว้อย่างชัดเจนและ บังคับใช้อย่างจริงจัง มีดังนี้

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า ผู้ใดจงใจ หรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด จำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น และ ในวรรคสอง กำหนดว่าผู้ใดทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้อง บุคคลอื่น ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่มีส่วนผิดในการกระทำผิด ผู้ฝ่าฝืนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเท่าที่ได้กระทำ

2) ประมวลกฎหมายอาญาของเยอรมนี มาตรา 186 กำหนดว่า ผู้ใดกล่าวร้ายยืนยันหรือ ทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลอื่นอันเป็นการดูถูกหรือทำให้เสียหายต่อชื่อเสียงใน สังคมหรือเสียหายต่อความน่าเชื่อถือต้องระวางโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาท ถ้าการหมิ่น ประมาทได้กระทำโดยเปิดเผยหรือทำให้แพร่หลายโดยการเขียน การวาดภาพ หรือรูปภาพ ต้อง ได้รับโทษตามกฎหมาย

3) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ไม่ได้ กำหนดเรื่องการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพไว้ คงมีแต่เรื่องการถ่ายภาพ ซึ่ง กำหนดไว้ว่าการถ่ายภาพผู้ต้องหากระทำได้แม้ขัดต่อความต้องการของผู้ต้องหาก็ตาม แต่เพื่อ ความจำเป็นแห่งคดี หรือเพื่อการพิสูจน์ สภาพบุคคล (ชื่อและหลักฐาน) (Identification)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา การอุทธรณ์สิทธิของผู้ต้องสงสัย สิทธิของผู้ต้องหา ทนายจำเลย และอัยการไว้ รวมทั้งได้บัญญัติวิธีการต่าง ๆ ที่เป็นมาตรการบังคับต่อตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นการกระทำต่อเสรีภาพหรือร่างกายของผู้ต้องหา และมาตรการบังคับเหล่านั้นเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ดังนั้นในการสอบสวนคดีอาญาเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำการอันละเมิดสิทธิมูลฐานตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญได้ หากกรณีไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ผู้ละเมิดจะต้องชดเชยค่าเสียหาย

กล่าวโดยสรุป สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะไม่มีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพอย่างใด ๆ โดยจะเน้นไปที่วิทยาการสมัยใหม่ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ส่วนการแถลงข่าวสื่อมวลชนในคดีอาญานั้น ได้ให้สิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนไว้ กล่าวคือ การรายงานคดีโดยหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะหรือการอื่นใดอันคล้ายกันก่อนศาลพิพากษาไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ในประเทศเยอรมนีบุคคลย่อมกระทำได้โดยไม่มีคามผิด อยางไรก็ดี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ได้ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอย่างยิ่ง รวมทั้งมีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองและบังคับใช้อย่างจริงจังถึงสิทธิในชื่อเสียง เกียรติยศของบุคคลไว้โดยชัดเจน เช่น ความรับผิดชอบละเมิด หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น

1.5 เปรียบเทียบหลักประกันสิทธิตามกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายไทย

การทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชนของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายอเมริกา มีหลักและแนวทางปฏิบัติในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพโดยที่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อหน้าสื่อมวลชน แต่เป็นการทำไปเพื่อยืนยันว่าจำเลยยอมรับสารภาพโดยสมัครใจและเพื่อต้องการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นเท่านั้น โดยไม่ก้าวล่วงถึงข้อมูลของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และเพื่อไม่ให้เกิดการเสนอข่าวกระทบต่อกระบวนการพิจารณาเลือกลูกขุนและกระบวนการพิจารณาคดีของศาลด้วยความยุติธรรม

ในกฎหมายเยอรมัน ในกรณีเมื่อผู้ต้องหายอมรับสารภาพจะไม่มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายเยอรมันกับกฎหมายไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายเยอรมันได้มีบทกำหนดบทลงโทษต่าง ๆ ไว้ ว่าถ้าอัยการที่กล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดอาญาถือเป็นการหมิ่นประมาทบุคคลนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา ทำให้ทางปฏิบัติไม่พบการเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ดังเช่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

1.6 วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของการทำแผนประทุษกรรมและการแถลงข่าวสื่อมวลชน

1.6.1 ข้อดี

- 1) ช่วยเป็นการยืนยันว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพโดยสมัครใจในชั้นสอบสวน
- 2) ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 56 และ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 9
- 3) ทำให้ประชาชนได้รับรู้ถึงข้อมูลของผู้กระทำผิดและวิธีการกระทำผิด
- 4) การทำแผนและการแถลงข่าวฯ เป็นวิธีการที่ส่งผลทางด้านจิตวิทยาต่อผู้ต้องหา ทำให้ไม่กล้ากลับคำให้การในชั้นศาล
- 5) มองในมิติของผู้ต้องหา ถือเป็นเหตุบรรเทาโทษให้ผู้ต้องหาได้ เพราะถือว่าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ เป็นการทำให้เกิดประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี

1.6.2 ข้อเสีย

- 1) มีลักษณะสุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหา ด้วยการประจาน ดูหมิ่น หรือเหยียดหยาม ซึ่งเป็นการกระทำที่ต้องห้าม
- 2) การทำแผนฯและการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเป็นการยืนยันหรือประจานความผิดของผู้ต้องหาโดยตรง ถ้าหากเกิดขึ้นโดยความสมัครใจที่แท้จริงของผู้ต้องหา แต่ถ้าเกิดขึ้นโดยไม่สมัครใจแต่เกิดเพราะเป็นการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจัดการทำแผนฯและการแถลงข่าวก็ย่อมกระทบต่อสิทธิที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด
- 3) ส่งผลถึงดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของอัยการซึ่งหากอัยการเจ้าของสำนวนเชื่อตามและมีความเห็นควรสั่งฟ้อง หากผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงแล้ว อาจไม่ได้รับความยุติธรรม หรือสำหรับในการพิจารณาคดีของผู้พิพากษานั้น อาจทำให้ศาลโน้มเอียงเกิดอคติซึ่งอาจส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมในภายภาคหน้า และทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดความน่าเชื่อถือ
- 4) เกิดผลกระทบต่อผู้ต้องหา ภายหลังจากพิจารณาคดีเสร็จแล้วหากศาลยกฟ้องถ้าเขาไม่ใช่ผู้กระทำผิดที่แท้จริง อาจทำให้เขาไม่สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติ
- 5) เกิดผลกระทบกับคนนอก ไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหาในเรื่องของความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย โดยเฉพาะความเสียหายแก่ชื่อเสียงมีความสำคัญมากต่อบุคคลเหล่านี้

1.7 วิเคราะห์ประเด็นปัญหาและแนวทางแก้ไข

1.7.1 ประเด็นปัญหา

1) ปัญหาเกี่ยวกับความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีการนำผู้ถูกกล่าวหาออกทำแผนฯ และแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนสำหรับปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาในทางนโยบายหรือทฤษฎี ซึ่งเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับค้ำกับผลเสียหรือผลกระทบที่ตามมาหรือไม่ หรือมีวิธีการอื่นที่เหมาะสมกว่าวิธีการนี้หรือไม่ หรือการจัดให้มีการทำแผนฯ และการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนนั้นมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด ควรจัดให้มีอยู่หรือไม่

2) ปัญหาความชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับการนำผู้ถูกกล่าวหาออกทำแผนฯ และแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนต้องพิจารณาเกี่ยวกับหลักกฎหมายที่มีอยู่ขณะนี้ว่าถูกต้อง เหมาะสม และเพียงพอแล้วหรือไม่

1.7.2 แนว

1) บัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ชัดเจนเกี่ยวกับความจำเป็นในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ รวมทั้งห้ามมิให้มีการเผยแพร่ทางสื่อมวลชนเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ

2) ต้องกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ห้ามมิให้สื่อมวลชนทำการเสนอข่าว เกี่ยวกับการกระทำผิดของผู้ต้องหา ในทางที่เป็น การละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการเสนอข่าว กระทบกระเทือนต่อกระบวนการยุติธรรม

2. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

2.1 บทสรุป

การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นพนักงานสอบสวนมีเป้าหมายในการค้นหาความจริง แต่การกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นั้นย่อมจะไม่ถูกต้องตามหลักนิติรัฐ เพราะรัฐมีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวก การให้ความสำคัญ ต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นเนื้อหาสำคัญในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา นั่นไม่มีหลักการว่า การค้นหาความจริงจะกระทำ ได้โดยปราศจากข้อจำกัดใด ๆ ซึ่งการดำเนินคดีอาญามีใช่เป็นการกระทำเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่ง ความถูกต้องของเนื้อหาตามคำพิพากษาเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องตาม วิถีทางการอำนวยความสะดวกด้วย ซึ่งการกระทำของรัฐต่อผู้ถูกกล่าวหาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐาน ของหลักความสมควรแก่เหตุ นั่นก็คือต้องมีความพอเหมาะพอดีไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด ๆ ในการ กระทำต่อตัวผู้ถูกกล่าวหา หลักความสมควรแก่เหตุนี้แสดงว่าการเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็น

มนุษย์ เป็นเนื้อหาสำคัญยิ่งของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงเป็นกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ นอกจากจะเป็นกฎหมายที่วางหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญาแล้ว ในขณะเดียวกันก็เป็นกฎหมายที่กำหนดขอบเขตของอำนาจรัฐไว้ด้วยว่า กรณีไหนอย่างไรจะกระทำได้จึงต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้ ด้วยเหตุนี้เองจึงไม่มีหลักเกณฑ์ว่าไม่มีกฎหมายห้ามย่อมทำได้ แต่กลับมีหลักเกณฑ์ที่ตรงกันข้ามคือต้องมีกฎหมายให้อำนาจจึงจะทำได้

2.2 ข้อเสนอแนะ

1) ควรบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมสื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา เพิ่มเติมให้ชัดเจน โดยบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“ห้ามให้สื่อมวลชนเข้าทำข่าวการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพและห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีวิธีปฏิบัติหรือแสดงถ้อยคำที่เป็นการบังคับ ชูเชี่ยว ดูหมิ่น เหยียดหยามผู้ต้องหา รวมถึงห้ามชี้แนะให้ผู้ต้องหา แสดงอาการปรีดา ท้อทงในการกระทำความผิดอย่างใด ๆ จนทำให้หลงเชื่อได้ว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง” โดยยึดหลักการที่ว่า “บุคคลทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นกระทำความผิด”

2) หากมีความจำเป็นต้องทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพ จะกระทำได้ในกรณีที่ต้องการรวบรวมพยานหลักฐานส่วนอื่นที่ไม่อาจหาได้จากการสอบสวน เช่นทางนิติวิทยาศาสตร์หรือเพื่อให้ผู้ต้องหานำชี้จุดที่ซ่อนเร้นทรัพย์สินหรือสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้เท่านั้น ทั้งนี้ควรจัดให้มีการกระทำต่อหน้าเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องในคดี จิตแพทย์ แพทย์ผู้มีหน้าที่ชันสูตร ผู้บันทึกคำรับสารภาพ อัยการและทนายความตามที่ผู้ต้องหาร้องขอเท่านั้น อีกทั้งหากมีความจำเป็นต้องจำลองเหตุการณ์ขณะเกิดเหตุ ควรจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพในที่ทำการหรือสถานที่ที่เป็นส่วนตัวที่เจ้าหน้าที่ได้จัดหรือจำลองเหตุการณ์สถานที่เกิดเหตุไว้แทนการออกไปทำแผนประทุษกรรมในสถานที่เกิดเหตุจริง โดยต้องห้ามมิให้มีการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน

3) เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ควรบัญญัติกฎหมายเป็นแนวทางปฏิบัติให้แก่พนักงานสอบสวน เกี่ยวกับการทำแผนประทุษกรรมประกอบคำรับสารภาพต่อสื่อมวลชน โดยบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังนี้

“ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี เปิดเผยข้อมูลรายละเอียดการกระทำ ความผิดในคดี ในทางที่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยาน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคดี ซึ่งการกระทำเช่นนั้นอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่รูปคดีได้ และยังไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือส่วนรวมอีกด้วย”

4) ควรบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมบางประการ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ สาธารณะในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อให้ประชาชนได้ทราบถึงพฤติการณ์ของ ผู้กระทำความผิด วิธีการกระทำความผิดและข้อควรระมัดระวังมิให้ตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำความผิดใน อนาคต โดยบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“เพื่อประโยชน์แก่สุจริตชนโดยทั่วไป ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคดีที่ เกิดขึ้น ห้ามมิให้เปิดเผยชื่อ รูปภาพ หรือข้อความอันอาจทำให้สาธารณชนทั่วไปรู้จักตัว ที่อยู่ ที่ทำงาน ของบิดา มารดาหรือญาติของผู้ต้องหาในคดี รวมถึงผู้เสียหายในคดีเกี่ยวกับเพศ และ บุคคลดังกล่าวซึ่งเป็นญาติผู้เสียหายด้วย เว้นเสียแต่เกิดจากความยินยอมด้วยความสมัครใจใน การเผยแพร่ข้อมูลของบุคคลคนดังกล่าวนั่นเอง”

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสิทธิ ชื่อเสียง ความเป็นส่วนตัว ของบุคคลอื่น ๆ ที่ ไม่มีส่วนรู้เห็นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในคดี แต่มีความเกี่ยวพันเป็นญาติหรือครอบครัว เดียวกับผู้กระทำความผิดหรือผู้เสียหาย อีกทั้งยังเป็นการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดมิให้องค์ของ รัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถูกฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในทางละเมิดเหมือนดังเช่นที่สำนักงานตำรวจ แห่งชาติเคยมีกรณีต้องชดใช้ค่าเสียหายเป็นจำนวนมากมาแล้วดังกล่าวนในข้างต้น และที่สำคัญ สังคมไทยโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและสื่อมวลชนเองจะต้องตระหนักถึงปัญหา การละเมิดสิทธิมนุษยชน และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการเคารพสิทธิซึ่งกัน และกัน อันจะส่งผลให้สังคมไทยเกิดความสงบสุขมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

กรมตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2557, มีนาคม). “จับผู้ต้องหาแกล้งข่าว สิทธิมนุษยชนที่ ถูกละเมิดโดยรัฐ.” *ตำรวจไทย*, 17(109).

คณิต ฅ นคร. (2540). *รวมบทความด้านวิชาการ ของ ศาตราจารย์ ดร.คณิต ฅ นคร.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานอัยการสูงสุด.

_____. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม).

กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

_____. (2553). *กฎหมายอาญาภาคความผิด* (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม).

กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2547, เมษายน). “ข้อพิจารณา เรื่อง แผนประทุษกรรม” *เราคิดอะไร*, 165.
หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0011.24/ว72 ลง 23ส.ค.2554 เรื่องกำจัดการปฏิบัติ
เกี่ยวกับการแถลงข่าว.

ภาษาต่างประเทศ

Book

Kadish and Paulsen. (1975). *Criminal Law and its Processes Cast Material*. Boston
Toronto: Little, Brown and Company.

P.Van Dijk and G.J.H. van Hoof. (1990). *Theory and Practice of the European
Convention on Human Right* (2 nd ed.). The Netherlands: Kluwer Law and
Taxation.